

**Fred Wendorf,Angela Close,Hanna
Więckowska,Halina
Królik,Romuald Schild,Nabil El
Hadidi,Bahay Issawi**

Wadi Kubbaniya

Informator Archeologiczny : badania 15, 290-291

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Trzecim zadaniem sezonu było wykonanie sondażu-testu dla ustalenia stratygrafii komu na podstawie znalezisk ceramicznych. W sondażu tym odkryto bardzo wiele fragmentów przedmiotów brązowych i ceramiki. Przeważały naczynia o typie zasobowym. W warstwie środkowej zasypowej została znaleziona duża ilość fragmentów marmurowych, głównie pochodzących z płyt z cancelli, płytek posadzkowych i płytek dekoracyjnych, nieliczne fragmenty mozaiki i tynku. Można było stwierdzić duże zwaliska cegły. Dolna część zasypu składała się z luźnych cegieł wypalanych fragmentów wapienia, rozłożonej zaprawy i tynków. W zasypie znaleziono również dwa fragmenty baz kolumny ze śladami złączenia i dwa fragmenty amfor z napisami w języku greckim. W warstwie ciemnej ziemi, nad którą znajdował się zasyp, odsłonięto fragment posadzki z cegły wypalanej, wiążącej się prawdopodobnie z pozostałościami konstrukcji odkrytych w poprzedniej kampanii.

Aby stwierdzić z jakiej budowli pochodzą marmurowe i stiukowe elementy wystroju architektonicznego konieczne jest wydobycie w następnej kampanii zasypu widocznego w południowym profilu wykopu oraz pogłębienie sondażu Z od strony zachodniej, gdyż jego eksplorację trzeba było przerwać z powodu zalania wodą.

WADI KUBBANIYA

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materialnej w Warszawie
/w ramach Combined Prehistoric Expedition/

Badania prowadzone przez Combined Prehistoric Expedition /Southern Methodist University, Dallas Texas, IHKM, PAN i Geological Survey of Egypt/ przez następujące osoby ze strony amerykańskiej: prof. dr. Freda Wendorfa /dyrektor ekspedycji/ i dr. Angelę Close; ze strony polskiej: doc. dr. hab. Hannę Więckowską, mgr. Halinę Królik i prof. dr. hab. Romualda Schilda; ze strony egipskiej: dr. Bahaya Issawi i prof. dr. Nabila El Hadidi z Uniwersytetu Kairskiego. Drugi sezon badań. Stanowiska późno-paleolityczne.

Uprzedni sezon badań doprowadził do odkrycia licznych stanowisk późnego paleolitu z XVII-XV tysiąclecia p. n. e. zawierających bogatą faunę, liczne materiały zabytkowe, w tym sprzęt przetwórstwa ziarna oraz szczątki flory, wśród których wykryto ziarna jęczmienia i jedno ziarno pszenicy. Cechy morfologiczne ziaren wskazywały, iż były one pozyskane z gatunków już udomowionych bądź też zerwane z kłosów jeszcze zielonych. Rekonstrukcja warunków ekologicznych stanowisk przekonuje, iż zboża w Wadi Kubbanija były uprawiane przez człowieka lub też podlegały zabiegom protekcyjnym, bowiem nie mogłyby utrzymać się w tych warunkach w środowisku naturalnym wobec silnej konkurencji roślin saharo-sudańskich.

Badania w roku bieżącym skupiły się głównie na bardzo dokładnym kartowaniu geologicznym i ekologicznym stanowisk pradziejowych Wadi Kubbantiya, a ponadto na rozwiniętej eksploracji dwóch najważniejszych stanowisk zawierających od ponad 30 do 10 poziomów kulturowych. Na stanowiskach tych w roku bieżącym rozkopano dość znaczne powierzchnie kulturowe oraz uzyskano bardzo bogaty zbiór szczątków roślinnych, a wśród nich kilkasiet ziaren zbóż.

Prace będą kontynuowane.

IRAK

WYSPA BIDŻAN

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej UW
w Kairze

Badaniami kierowali doc. dr hab. Michał Gawlikowski oraz dr Maria Krogulska. Finansuje Dyrekcja Generalna Starożytności Iraku oraz Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej. Trzeci i czwarty sezon badań /1. IV. - 10. V. i 22. X. - 25. XI. 1981 r. /.

Wyspa Bidżan znajduje się na Eufracie w odległości około 100 km od granicy syryjskiej. Badania mają charakter ratunkowy i związane są z budową zbiornika wodnego /tzw. Haditha Project/. Wyspa stanowi twierdzę asyryjską, wykorzystywaną w okresach partyjskim, rzymskim, sasanidzkim i islamskim.

Badania trzeciego sezonu miały na celu zbadanie stratygrafii zabudowy wyspy na odcinku otwartym w poprzednim sezonie bezpośrednio na zewnątrz muru twierdzy asyryjskiej starszej fazy. Stwierdzono, że warstwa partyjska /I-II w. n. e. / znajduje się tam na calcu utworzonym przez wydniętą rzeczną jaka narosła przy murze. Wydma ta była początkowo wykorzystywana jako cmentarzysko. Wyeksplorowano trzy groby; zmarłych składano w dostosowanych do tego celu naczyniach zasobowych z bardzo skromnym wyposażeniem w postaci jednego lub dwóch naczyń. Bezpośrednio nad grobami znajdują się kamienne fundamenty budowli o charakterze mieszkalnym oraz zapewne magazynowym. Zabytki ruchome jakie można wiązać z tą warstwą są bardzo nieliczne i mało charakterystyczne.

W opuszczonej budowlu zainstalowano piec ceramiczny wkopany w całość do głębokości 2 m. Jest on prawdopodobnie niemal współczesny budynkom położonym powyżej, które wykorzystują fundamenty wcześniejszej warstwy. Zachowały się one również na poziomie fundamentów, jednakże nagłe ich opuszczenie sprawiło, że wypełnisko zachowało liczne zabytki ruchome, mianowicie ceramikę, w szczególności wielką ilość naczyń zasobowych, oraz rzymskie monety z I połowy III w. n. e. Wiążemy tę warstwę z okupacją rzymską w okresie dynastii Sewerów. Choć obecność garnizonu rzymskiego wynikała już ze znalezisk poprzedniego sezonu, tym razem mogliśmy stwierdzić, że zabudowa z nim związana jest znacznie solidniejsza niż początkowo przyjmowaliśmy.

W czwartym sezonie badania koncentrowały się na wschodnim skraju wyspy, w miejscu gdzie narożnik starszej fazy umocnień asyryjskich łączy się z murem fazy młodszej. Odsłonięto znaczną powierzchnię wraz z narożnikiem muru i przyległym płytowaniem dziedzińca starszej fortecy.